

Het Varkensloket

Scheldeweg 68

9090 Melle

09 272 26 67

info@varkensloket.be

Vraag:

Wat is er goedgekeurd (FAVV) en gangbaar in de praktijk (degelijk & betaalbaar) als “speelgoed” voor fokvarkens?

Antwoord:

Bij controles die door het FAVV worden uitgevoerd controleren de inspecteurs of alle varkens permanent beschikken over voldoende materiaal om te onderzoeken en mee te spelen¹. Dit is opgenomen in de checklist '[PRI 2102 Houden van varkens - dierenwelzijn](#)' (versie 15/01/2015) die wordt gebruikt tijdens de inspecties. Het FAVV keurt echter geen 'types' omgevingsmateriaal goed.

Belangrijk om te onthouden is dat goed omgevingsverrijkend materiaal als belangrijkste eigenschappen heeft **eetbaar, geurig, kauwbaar, vervormbaar** en **afbreekbaar** te zijn. Het materiaal mag de gezondheid van de dieren niet in gevaar brengen. Naarmate varkens langer in contact komen met een bepaald afleidingsmateriaal zullen ze het minder interessant vinden en er bijgevolg minder mee bezig zijn. Het afleidingsmateriaal (en vnl. de losse 'speeltjes') zal dus het meeste effect hebben als het **wekelijks** wordt **afgewisseld**.

Enkele mogelijkheden worden hieronder weergegeven:

In de **kraamhokken** kan verrijking voorzien worden door bv. **touwen**, stukken jute of vergelijkbare materialen **aan de box te bevestigen**. Dit materiaal is dan zowel voor de zeug als de biggen bereikbaar. In het Nederlandse '[Pro Dromi](#)'-concept wordt zijdelings aan de buizen van het kraamhok een **jutezak** opgehangen. De jutezak fungeert als nestbouw materiaal om het natuurlijk gedrag tijdens het werpproces te bevorderen. De zeug is minder onrustig tijdens het afbiggen, het werpproces verloopt sneller, er is minder biggensterfte en er is een beter zooggedrag.

Stro is eveneens geschikt als omgevingsverrijkend materiaal. Meerdere dieren (bij huisvesting in groep) kunnen er tegelijkertijd mee spelen, het geeft thermisch en fysisch comfort en bevat belangrijke voedereigenschappen. Er zijn wel enkele nadelen aan stro verbonden: zo is stro niet overal bruikbaar omwille van roostervloeren en brengt het een hoge arbeidskost met zich mee. Het is het niet steeds beschikbaar, waardoor u een voorraad moet kunnen stockeren. Enkele van deze nadelen zouden echter best meevallen. Uit onderzoek blijkt dat het dagelijks verstrekken van een kleine portie stro naar bezigheid en reductie van verveling even efficiënt is als een hele vloer in te strooien met stro. Deze vorm van strotoediening is m.a.w. toepasbaar in stallen met roostervloeren. Kleine strouiven, geperste strokokers, stro wroetbakken, stroverdelers met gehakseld stro of geperste

---

¹ Koninklijk Besluit van 15 mei 2003

stokkorrels zijn commercieel beschikbaar. Door onder de ruif een opvangbak te installeren, wordt belet dat gemorst stro in de mestkelder terecht komt. De dosator wordt het best vooraan boven de voederbak van de zeug opgehangen zodat enkel de zeug de dosator kan bedienen^{2,3}. Bij recent onderzoek namen de zeugen gemiddeld 53 g stro op tijdens de kraamstalperiode³.

Er wordt meer en meer gebruik gemaakt van **hout**, o.a. houtblokken en dikker snoeiafval. Inheemse houtsoorten zoals wilg en berk blijken hiervoor geschikt te zijn. Om de mestbevuiling te beperken wordt het hout best opgehangen en wordt het snoeiafval best in takkenhouders ter beschikking gesteld. Uit lopende observaties bij Thomas More blijkt dat zeugen in de kraamhokken wilgentakken wel kunnen smaken. De mate van interesse blijkt wel sterk te schommelen tussen de verschillende zeugen.

Ruwvoeder (bv. bietenpulp, gehakselde maïs) wordt enkel aanvaard op voorwaarde dat er regelmatig voldoende hoeveelheden worden versterkt zodat er steeds hetzij ruwvoeder hetzij sporen van recent verstrekt voeder zichtbaar zijn. Een onderdeel van de voederinstallatie wordt enkel aanvaard als het onderdeel ook bruikbaar is buiten de opname van voeder en bruikbaar is door een of meerdere dieren (bij huisvesting in groep) terwijl een ander dier voeder opneemt⁴.

De minimaal aanvaarde verrijking voor zeugen in boxen is een **over een stang verschuifbare buis**, op voorwaarde dat deze goed bereikbaar is.

Voor dieren in groep wordt een **verende borstel** aanvaard op voorwaarde dat deze goed bereikbaar is en er minstens één per 25 dieren beschikbaar is.

Daarnaast kan **speelgoed** worden aangeboden aan de varkens. Het is belangrijk dat het afleidingsmateriaal goed beschikbaar en toegankelijk is voor de varkens zodat het geen bron van competitie (en agressie) wordt. Er wordt geadviseerd om afleidingsmateriaal ergens in het midden van het hok op te hangen in een zone waar veel activiteit heerst (best is het materiaal aan te brengen in de route van de voederbak naar de drinknippel of drinkbak). De speeltjes worden liefst op dierooghoogte opgehangen en dit een 20-tal cm van de wand (bv. d.m.v. een vaste staaf). Bij speelgoed zal sneller gewenning (na 5 tot 7 dagen) optreden dan bij bv. stro. De meest aantrekkelijke speeltjes zijn bovendien vervaardigd uit meerdere materialen (verschillende structuren). Losse 'speeltjes' worden snel met mest bevuild en verliezen dan nog sneller hun aantrekkingskracht. Deze worden aanvaard, tenzij bij controle blijkt dat ze door verregaande vervuiling geen interesse bij de varkens meer opwekken. In dit geval kan worden opgelegd om de voorwerpen op te hangen of te vervangen door geschiktere materialen⁵. Het is dus aangewezen om het speelgoed minstens tussen elke ronde te reinigen en te ontsmetten.

Er zijn enkele speeltjes op de markt die **specifiek voor varkens** zijn ontworpen. Zo is er de *varkensspeelbal*, deze is gemaakt van vrijwel onverslijtbare kunststof. Een speelbal is in combinatie met een *speelketting* een goed product voor afleiding. Omwille van hygiënische redenen wordt de speelbal alleen echter afgeraden. De *bijtribber* bestaat uit twee lange

---

² Driessen B., Van Thielen J. (2013). Verrijking van het kraamhok. Management en Techniek 3, p. 13-15.

³ Bulens A., Renders L., Van Beirendonck S., Van Thielen J., Driessen B. (2014). An exploratory study on the effects of a straw dispenser in farrowing crates. Journal of veterinary behavior – clinical applications and research 9, p. 83-89.

⁴ Driessen B., Van Thielen J. (2013). Afleidingsmateriaal voor varkens. Varkensbedrijf 8, p. 16-18.

rubberen stangen, die d.m.v. een staaldraad aan elkaar bevestigd zijn. Omdat de rubber wordt opgehangen zijn er geen hygiëneproblemen. *Kettingen* worden vanaf 1 april 2014 alleen nog als hokverrijking aanvaard als ze minstens 10 cm van de muur of hokafscheiding hangen en gemakkelijk bereikbaar zijn voor de dieren⁵. De afstand t.o.v. de muur of hokafscheiding kan worden bereikt door de kettingen aan een beugel of horizontale constructie te bevestigen en/of door aan de ketting een extra voorwerp vast te maken zoals een kunststof bal, een touw, een tak, enz.

Daarnaast kan u ook **niet-specifiek ontworpen producten** gebruiken als afleidingsmateriaal. Een *touw* (sisaltouw) kan op dierooghoogte in het hok worden gehangen. Doordat de varkens een touw vrij snel kunnen stuk trekken, vertonen de dieren een grote interesse in dit speelgoed. Wanneer het speelgoed stuk is, zal het op de grond vallen wat nadelig is voor de hygiëne binnen het hok. Een *stuk darm van een tuinslang* kan een alternatief zijn voor een stuk touw. Het stuk tuinslang zal minder snel kapot worden getrokken en bijgevolg langer in het hok blijven hangen. Het gebruik van autobanden als verrijkmateriaal is en blijft verboden wegens het risico op verwondingen en het gevaar voor de voedselveiligheid².

Een aantal mogelijkheden van afleidingsmateriaal die tijdens de demodagen van het demonstratieproject '[Omgevingsverrijking bij varkens om bijtletsels te vermijden](#)' (KILTO, KU Leuven|Thomas More Kempen) werden voorgesteld, vindt u in de volgende [nieuwsbrief](#). Per speeltje wordt de werking, de invloed op het welzijn, de hygiëne en de arbeid kort beschreven.

Dit antwoord werd door het Varkensloket en de leden van het Praktijkcentrum varkens met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld. Er wordt evenwel geen enkele garantie gegeven omtrent de juistheid of de volledigheid van het antwoord op uw vraag. De gebruiker van dit antwoord ziet af van elke klacht tegen het Varkensloket, de leden van het Praktijkcentrum varkens of zijn medewerkers, van welke aard ook, met betrekking tot het gebruik van het gegeven antwoord. In geen geval zal het Varkensloket, het Praktijkcentrum varkens of zijn medewerkers aansprakelijk gesteld kunnen worden voor eventuele nadelige gevolgen die voortvloeien uit het gebruik van dit antwoord.

---

⁵ Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu - Dienst Dierenwelzijn